

RUSALKA

ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904)

RUSALKA

ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904)

Òpera en tres actes

Llibret de Jaroslav Kvapil basat en el conte de fades

Undine de Friedrich de la Motte Fouqué i inspirat en el conte

La sireneteta de Hans Christian Andersen

Estrena: 31 de març de 1901, Teatre Nacional, Praga

Ópera en tres actos

Libreto de Jaroslav Kvapil basado en el cuento de hadas

Undine de Friedrich de la Motte Fouqué e inspirado en el cuento

La sirenita de Hans Christian Andersen

Estreno: 31 de marzo de 1901, Teatro Nacional, Praga

Edició · Edición musical: Bärenreiter

30 de gener · enero de 2024 | 19.30 h

3 de febrer · febrero de 2024 | 19.00 h

6, 9 de febrer · febrero de 2024 | 19.30 h

11 de febrer · febrero de 2024 | 18.00 h

Duració · Duración: 3 h 15 min

Acte I · Acto I: 1 h

Descans · Descanso: 25 min

Actes · Actos II y III: 1 h 50 min

Sala Principal

Nova coproducció · Nueva coproducción:

Palau de les Arts Reina Sofia, Teatro Real, Staatsoper Dresden,
Gran Teatre del Liceu

En alguns moments d'aquest espectacle, es produeixen efectes lumínics amb llums estroboscòpiques.

En algunos momentos de este espectáculo, se producen efectos lumínicos con luces estroboscópicas.

ADMINISTRACIÓ FUNDADORA

GENERALITAT
VALENCIANA

ADMINISTRACIÓ COL-LABORADORA

SINOPSI ARGUMENTAL

ACTE I

En el bosc, tres nimfes es diverteixen al costat del llac il·luminat per la lluna. Invoquen Vodník, el senyor de les aigües, el qual emergeix de les profunditats i contesta irònicament a les criatures entremaliades. L'ondina Rusalka, filla de Vodník, conta al seu pare que s'ha enamorat d'un príncep. Sense escoltar els consells del seu progenitor, la jove recorre a l'ajut d'una bruixa per tal de transformar-se en ésser humà. A canvi, Rusalka perd la seua veu, però, si el seu amor és rebutjat pel Príncep, a més es condemnaran tots dos. El sobirà s'enamora d'ella només vore-la al bosc.

ACTE II

Al palau s'ultimen els preparatius del casament del Príncep amb Rusalka. Entre els invitats es troba una bella princesa estrangera sense escrúpols, que sedueix el Príncep durant el ball. Davant d'aquesta humiliació, Vodník, que ha contemplat l'escena atònit, s'emporta Rusalka i maleeix el Príncep. Aquest, horroritzat, demana auxili a la princesa, però ella s'aparta d'ell sense mirament.

ACTE III

De nou al bosc, la desgraciada Rusalka va a la cabanya de la bruixa per a demanar-li que trenque l'encís i li permeta tornar a ser ondina. La fetillera li imposa com a condició matar el Príncep, a la qual cosa ella es nega rotundament perquè l'estima profundament. Mentrestant, el Príncep ha caigut en desgràcia. El guardabosc i el seu nebot intenten obtindre de la bruixa una poció curativa per a ell, però Vodník els espanta i fugen. El Príncep arriba desesperat al bosc i suplica a Rusalka que el bese. La jove no vol perquè si el besa ell morirà. El Príncep insisteix. Després de rebre el bes desitjat mor en braços de Rusalka, que es submergeix en les profunditats per concloure el seu cant de perdó.

©Miguel Lorenzo-Les Arts

SINOPSIS ARGUMENTAL

ACTO I

En el bosque tres ninfas se divierten junto al lago iluminado por la luna. Invocan a Vodník, el señor de las aguas, quien emerge de las profundidades y contesta irónicamente a tan traviesas criaturas. La ondina Rusalka, hija de Vodník, cuenta a su padre que se ha enamorado de un príncipe. Desoyendo los consejos de su progenitor, la joven recurre a la ayuda de una bruja para transformarse en ser humano. A cambio, Rusalka pierde su voz, pero, si su amor es rechazado por el Príncipe, además se condenarán ambos. El soberano se enamora de ella nada más verla en el bosque.

ACTO II

En el palacio se ultiman los preparativos de la boda del Príncipe con Rusalka. Entre los invitados se encuentra una hermosa princesa extranjera sin escrúpulos, que seduce al Príncipe durante el baile. Ante tal humillación, Vodník, que ha contemplado atónito la escena, se lleva a Rusalka y maldice al Príncipe. Éste, horrorizado, suplica auxilio a la princesa, pero ella se aparta de él sin miramientos.

ACTO III

De nuevo en el bosque, la desdichada Rusalka acude a la choza de la bruja para pedirle que rompa el hechizo y le permita volver a ser ondina. La hechicera le impone como condición matar al Príncipe, a lo que ella se niega en rotundo porque lo ama profundamente. Mientras tanto, el Príncipe ha caído en desgracia. El guardabosques y su sobrino intentan obtener de la bruja una poción curativa para él, pero Vodník los asusta y huyen. El Príncipe acude desesperado al bosque y suplica a Rusalka que le bese. La joven no quiere porque si lo besa él morirá. El Príncipe insiste. Tras recibir el ansiado beso muere en brazos de Rusalka, quien se sumerge en las profundidades al concluir su canto de perdón.

©Miguel Lorenzo-Les Arts

RUSALKA: LA "LLEGENDA" DE L'ONDINA QUE VA A VOLER SER DONA

JUSTO ROMERO

"Desitge consagrar totes les meues facultats a la creació lírica, i pense fer-ho sempre que el bon Déu em concedisca bona salut. No es tracta d'un simple desig de glòria local, sinó del ferm convenciment que l'òpera és el mitjà d'expressió que millor s'adapta a la nostra nació i el que arriba més directament al públic més important". Són paraules d'Antonín Dvořák enunciatades en una entrevista publicada el març de 1904, només dos mesos abans de morir. En aquesta, confessa de manera inequívoca la seua passió lírica i el seu interès decidit a implantar una òpera nacional txeca, d'acord amb la senda traçada pel seu predecessor i model, Bedřich Smetana, qui va ser el creador del modern estil musical txec. Però a diferència de l'autor del cicle simfònic *Má vlast* (*La meua pàtria*) -qui va limitar les seues referències al folklore txec-, Dvořák va expandir les al·lusions populars i folklòriques a altres nacions eslaves, i fins i tot també al folklore estatunidenc i afroamericà.

Quan Dvořák s'endinsa en *Rusalka* -paraula txeca que significa "ondina", que és el que és la protagonista d'aquesta òpera-, penúltima de les seues deu incursions operístiques, i l'única d'aquestes que es manté en el repertori dels grans teatres internacionals, és un compositor en plenitud, flamant sexagenari, que gaudeix de reconeixement universal i, com diu en l'entrevista esmentada, el seu màxim anhel i passió és crear una òpera nacional, cosa que, finalment, assoliria apogeu pocs anys després, amb el moravià Leoš Janáček, un dels grans operistes de la història de la música, i el catàleg líric del qual resulta inimaginable sense els antecedents de Smetana i del mateix Dvořák.

Basada en un llibret de Jaroslav Kvapil (1868-1950) i estructurada en tres actes, dramàticament *Rusalka* s'inscriu en el corrent simbolista i figuratiu tan en voga en l'època tant en l'univers literari com en el pictòric, i que tanta arrel té en l'antiguitat i en les seues mitologies, des de *l'Orfeo* de Monteverdi a *La reina de les fades* de Purcell. Un món d'elfs, fades, sirenes, màgies, nimfes, ondines, gnoms, bruixes... Carregat de suggestions i fantasies. Un corrent d'inspiració permanent, que ja va alenar *l'Oberon* de Weber, el segon acte de *Parsifal* o *Macbeth* de Verdi. També les òperes d'Albéniz (*Merlin*), Rimski-Kórsakov (*Kitej*, *La donzella de neu*), Thaïs de Massenet, *Iolanta* de Txaikovski, o, en fi, el *Pelléas et Mélisande* de Debussy -compost el 1902, només un any després de *Rusalka*-. Corrent inspirador que a Dvořák i el seu llibretista Kvapil serveix de marc i fonament d'una obra que combina aquest món oníric amb la realitat decidida i contundent de la suggestió i recreació de la inspiració folklòrica. Una reivindicació comuna a tants compositors de l'època, Falla inclòs, qui prompte -1905- s'embrancharia en la seua òpera verista i nacionalista *La vida breve*.

A *Rusalka* el folklore eslav és tan present com en les seues exitoses simfonies, fins i tot en alguns episodis simfònics es poden reconèixer els mateixos aires de les seues *Marxes esclaves*. Com era previsible en un simfonista de tant de calat i recorregut, l'orquestra compleix una comesa essencial en una obra els tres actes de la qual es distingeixen pel perfecte equilibri entre orquestra i escena.

També entre els universos expressius i estètics que conflueixen: la natura com a marc, entorn i font de suggestions; i els sentiments, inquietuds i angoixes dels seus protagonistes, humans i no humans. Una cosa que, d'altra banda, resulta comuna en molts compositors del seu temps: la combinació entre ficció i realitat, entre allò oníric i allò més terrenal i comú de qualsevol ésser humà, és viver d'inspiració per a l'univers romàntic tardà de l'època. L'equilibri, o potser confrontació, entre somni i realitat és una de les claus del moviment simbolista, que també convidava a l'exploració de noves i diversificades sonoritats, com va fer Debussy a *Prélude à l'après-midi d'un faune*.

Rusalka, l'ondina de Kvapil i Dvořák, és una antiga i molt coneguda figura de la mitologia eslava. Nimfa abstracta que viu a les aigües misterioses de qualsevol llac o riu. El llibretista també es va deixar influir pels contes de fades dels seus paisans Karel Jaromír Erben i Božena Němcová, així com pels d'Andersen, particularment el titulat *La Sirenetta*, que narra el viatge d'una jove sirena disposada a renunciar a la seua vida aquàtica per guanyar una ànima humana; és a dir, una història molt semblant a la de Rusalka, que conta la "llegenda" de l'ondina que va voler ser dona. Andersen va incloure aquest conte en una col·lecció publicada el 1837.

Kvapil, qui el 1899 va visitar la illa danesa de Bornholm, ubicada al cor del Bàltic, al nord de Polònia, va redactar el llibret sense cap pla preconcebut ni cap encàrrec de cap teatre, simplement mogut i fascinat per les idees que pul·lulaven en la seua imaginació literària, i, òbviament, impulsat per les evocacions experimentades a Bornholm. El seu amic, l'escriptor František Šubert, en aquell moment director del Teatre Nacional de Praga (Národní divadlo), va quedar fascinat pel llibret, i immediatament li'l va presentar a Dvořák, que es va sentir igualment seduït pel "to líric i impressionista" dels tres actes. Immediatament, va acceptar l'encàrrec de Šubert de compondre l'òpera i estrenar-la al Teatre Nacional. En poc de temps, a penes uns mesos, va culminar el projecte del que es va denominar, finalment, "llegenda lírica". *Rusalka* es va estrenar el 31 de març de 1901. Molt prompte, i com no podia ser d'una altra manera,

va esdevindre l'obra capital del repertori líric txec, juntament amb *La nóvia venuda*.

Dvořák combina amb mà i expressió mestres els dos mons –l'oníric de Rusalka i l'humà del Príncep del qual s'ha enamorat– amb una escriptura d'intensa profunditat romàntica, deutora, per descomptat, del seu admirat mestre Smetana i anunciadora de l'imminent enginy de Janáček. I ho fa, a més, amb un atreviment sorprenent. Més dramàtic que musical. El fet de convertir en muda la protagonista que dona nom a l'òpera durant gairebé tot el segon acte resulta impressionant. Més encara si es considera que ella està pràcticament tot el temps en escena. Dvořák ix airós d'aquest repte inaudit, i atorga a la "llegenda" un pes dramàtic intens, realçat per una partitura que pensa en el seu sentit musical tant com en el poderós dramatisme d'un llibret ple d'essència teatral.

La caracterització dels personatges és precisa i característica. Éssers de carn i ossos que conviuen amb l'univers fantasiós de Rusalka. Terra i aigua. Llum i ombra. Sol i lluna. Fred i calor. Desig i amor. Antagonismes. El somni d'ella de ser humana, de ser dona i sentir com a tal, i poder estimar el seu idealitzat Príncep de conte de fades, xocarà amb les debilitats, contrasentits i mals dels humans. Pateix la condició humana tant com anhela l'amor i les seues quimeres. Ondina i "Princesa estrangera". L'escena del segon acte, quan preparada ja per al casament somiat amb el Príncep, aquest s'embolica amb la libidinosa de la "Princesa estrangera", és d'un realisme punyent; tant com l'aterridora escena dels caçadors, que arriben després d'haver massacrats no se sap quants cérvols, cervatons, raboses... Rusalka, en el seu afany d'humanitzar-se, coneix i pateix els horrors i desviaments d'una societat estreta i egoista, que rebutja i no perdona ni el dèbil ni el "diferent".

El tràgic final de *Rusalka* i de Rusalka, previsible però no per això menys dramàtic, és d'intensitat aclaparadora. Il·lusion, desengany, redempció... Una història d'amor de la importància de *Tristan und Isolde*, amb la mort o l'eternitat com a úniques sortides possibles. A diferència de òperes precedents (*El pagès astut*, 1877; *El Jacobi*, 1889;

El diable i Catalina, 1899), i impulsat per la suggestió del formidable llibret de Kvapil, a *Rusalka* Dvořák fa un salt qualitatiu substancial per a crear una òpera rotundament nova que, sense renunciar a la passió nacionalista que alena els tres actes, escapa a qualsevol localisme o lloc comú. L'abstracció del llibret, centrat en un univers fantàstic que ho és fins i tot en el segon acte, quan Rusalka fuig de les profunditats aquàtiques per a intentar ser dona i viure com a tal al palau del príncep, acosta Rusalka al món eteri, insinuat, de *Pelléas et Mélisande*, mentre que l'escena inicial, amb les ondines i l'"Esperit de les aigües" (Vodník), sembla reflex de l'inici de *Das Rheingold*, amb Alberich i les tres Filles del Rin, que són tan ondines com la protagonista de la penúltima òpera de Dvořák. D'altra banda, la fracassada incursió de Rusalka en el món dels humans resultarà tan fallida com les de Tannhäuser o Lohengrin. El seu intent de convertir-se en ésser humà, de patir, d'estimar, de gaudir i, fins i tot, de caminar! com a tal, li suposarà una condemna igual de terrible que la de l'Holandès: la solitud eterna en un món que sent i li resulta hostil, però que, paradoxalment, és el seu propi anhel.

L'influx de Wagner queda també palès en la utilització dels motius conductors (*Leitmotiv*), que atorguen particular geografia sonora a la partitura. Motius recurrents vinculats més a situacions, paisatges i esdeveniments que als personatges pròpiament dits. La cromàtica paleta orquestral de Dvořák s'alia així de manera calibrada amb el món cristal·lí i fantasiós d'una òpera carregada de fantasia dramàtica i subtileses orquestrals. I sempre, com a *Aida* de Verdi, o *Il mondo della luna* de Haydn, la lluna. També la que canta Nanetta en l'últim acte de *Falstaff*, o la lluna plena a la qual es refereix Tosca en la seua primera intervenció, o la lluna que il·lumina la primera escena de *Norma*. La lluna és fins i tot protagonista titular de l'òpera en un acte (*Der Mond*) que Carl Orff va compondre el 1938 a partir del conte homònim dels germans Grimm.

Però, de fet, de tots els cants i referències a la lluna que hi ha al cosmos operístic, cap és tan directe, emotiu i bell com la "Cançó a la lluna" que entona Rusalka durant el primer acte. Des del primer moment, quan aquesta mena de pregària es va escoltar en l'estrena

en la veu de la soprano txeca Ruzena Maturovò, ja va esdevindre una de les àries més commovedores del repertori operístic, i ben prompte en una de les més conegudes i apreciades. De fet, Rusalka va aconseguir expandir-se als teatres occidentals en gran mesura per l'enorme popularitat d'aquesta ària en forma de "clar de lluna", en la qual la protagonista implora a la lluna que s'ature i li diga on està "el meu enamorat". "Digues-li, lluna platejada, que se'n recorde de mi en els seus somnis". El lirisme, efusió i candor embriaga aquests curts minuts, la interpretació dels quals requereix una veu de soprano lírica amb matisos spinto. No hi ha gran soprano al planeta que haja pogut evitar l'atracció d'aquesta breu però immensa joia. La inoblidable Pilar Lorengar la va cantar i la va gravar de manera excelsa.

Però la "Cançó a la lluna" és la punta de l'iceberg d'una "llegenda lírica" tota ella intensa i commovedora, que de principi a fi indaga en l'etern misteri del desig i els somnis, dels afectes i la seua expressió. Rusalka, la freda ondina de càlids sentiments, fracassa en el seu intent de ser dona. Tant com el Príncep en entendre la intensitat de l'amor i la renúncia que ella fa per ell. Incomprensió i desencís, mudeça i nits en blanc. Amor i desamor. Temps de silenci. L'eterna cançó. Òpera mestra.

RUSAKA: LA "LEYENDA" DE LA ONDINA QUE QUISO SER MUJER

JUSTO ROMERO

"Deseo consagrar todas mis facultades a la creación lírica, y pienso hacerlo siempre que el benévolo Dios me conceda buena salud. No se trata de un vano deseo de gloria local, sino del firme convencimiento de que la ópera es el medio de expresión que mejor se adapta a nuestra nación y el que llega más directamente al público más importante". Son palabras de Antonín Dvořák enunciadas en una entrevista publicada en marzo de 1904, solo dos meses antes de morir. En ella confiesa de modo inequívoco su pasión lírica y su empeño decidido a implantar una ópera nacional checa, de acuerdo a la senda trazada por su predecesor y modelo, Bedřich Smetana, quien fue el creador del moderno estilo musical checo. Pero a diferencia del autor del ciclo sinfónico *Má vlast (Mi patria)* -quien limitó sus referencias al folclore checo-, Dvořák expandió las alusiones populares y folclóricas a otras naciones eslavas, e incluso también al folclore estadounidense y afroamericano.

Cuando Dvořák se adentra en *Rusalka* -palabra checa que significa "ondina", que es lo que es la protagonista de esta ópera-, penúltima de sus diez incursiones operísticas, y la única de ellas que se mantiene en el repertorio de los grandes teatros internacionales, es un compositor en plenitud, flamante sexagenario, que goza de reconocimiento universal y, como dice en la entrevista citada, cuyo máximo anhelo y pasión es crear una ópera nacional, algo que, finalmente, alcanzaría apogeo pocos años después, con el moravo Leoš Janáček, uno de los grandes operistas de la historia de la música, y cuyo catálogo lírico resulta inimaginable sin los antecedentes de Smetana y del propio Dvořák.

Basada en un libreto de Jaroslav Kvapil (1868-1950) y estructurada en tres actos, dramáticamente *Rusalka* se inscribe en la corriente simbolista y figurativa tan en boga en la época tanto en el universo literario como pictórico, y que tanto arraigo tiene en la antigüedad y sus mitologías, desde el *Orfeo* de Monteverdi a *La reina de las hadas* de Purcell. Un mundo de elfos, hadas, sirenas, magias, ninfas, ondinas, gnomos, brujas... Cargado de sugerencias y fantasías. Una corriente de inspiración permanente, que ya alentó el *Oberon* de Weber, el segundo acto de *Parsifal* o *Macbeth* de Verdi. También las óperas de Albéniz (*Merlin*), Rimski-Kórsakov (*Kitej*, *La doncella de nieve*), *Thaïs* de Massenet, *Yolanda* de Chaikovski, o, en fin, el *Pelléas et Mélisande* de Debussy -compuesto en 1902, solo un año después de *Rusalka*-. Corriente inspiradora que a Dvořák y su libretista Kvapil sirve de marco y fundamento de una obra que combina este mundo onírico con la realidad decidida y contundente de la sugestión y recreación de la inspiración folclórica. Una reivindicación común a tantos compositores de la época, Falla incluido, quien pronto -1905- se iba a enfrascar en su ópera verista y nacionalista *La vida breve*.

En *Rusalka* el folclore eslavo está tan presente como en sus exitosas sinfonías, incluso en algunos episodios sinfónicos pueden reconocerse los mismos aires de sus *Marchas eslavas*. Como era previsible en un sinfonista de tanto calado y recorrido como él, la orquesta cumple cometido esencial en una obra cuyos tres actos se distinguen por el perfecto equilibrio entre foso y escena.

También entre los universos expresivos y estéticos que confluyen: la naturaleza como marco, entorno y fuente de sugerencias; y los sentimientos, inquietudes y zozobras de sus protagonistas, humanos y no humanos. Algo que, por otra parte, resulta común en muchos compositores de su tiempo: la combinación entre ficción y realidad, entre lo onírico y lo más terrenal y común de cualquier ser humano, es vivero de inspiración para el tardío universo romántico de la época. El equilibrio, o quizá confrontación, entre sueño y realidad es una de las claves del movimiento simbolista, que también invitaba a la exploración de nuevas y diversificadas sonoridades, como hizo Debussy en *Prélude à l'après-midi d'un faune*.

Rusalka, la ondina de Kvapil y Dvořák, es una antigua y muy conocida figura de la mitología eslava. Ninfa abstracta que habita en las aguas misteriosas de cualquier lago o río. El libretista también se dejó influir por los cuentos de hadas de sus paisanos Karel Jaromír Erben y Božena Němcová, así como por los de Andersen, particularmente el titulado *La Sirenita*, que narra el viaje de una joven sirena dispuesta a renunciar a su vida acuática para ganar un alma humana; es decir, una historia muy pareja a la de *Rusalka*, que cuenta la "leyenda" de la ondina que quiso ser mujer. Andersen incluyó este cuento en una colección publicada en 1837.

Kvapil, quien en 1899 visitó la pequeña isla danesa de Bornholm, ubicada en el corazón del Báltico, al norte de Polonia, redactó el libreto sin ningún plan preconcebido ni encargo de ningún teatro, simplemente movido y fascinado por las ideas que pululaban en su imaginación literaria, y, obviamente, impulsado por las evocaciones sentidas en Bornholm. Su amigo, el escritor František Šubert, por aquel entonces director del Teatro Nacional de Praga (Národní divadlo), quedó prendado del libreto, e inmediatamente se lo presentó a Dvořák, que se sintió igualmente seducido por el "tono lírico e impresionista" de los tres actos. De inmediato, aceptó el encargo de Šubert de componer la ópera y estrenarla en el Teatro Nacional. En poco tiempo, apenas unos meses, culminó el proyecto de lo que terminó denominándose "leyenda lírica". *Rusalka* se estrenó el 31 de marzo de 1901. Muy pronto, y como no podía ser de

otro modo, se convirtió en la obra cumbre del repertorio lírico checo, junto con *La novia vendida*.

Dvořák combina con mano y expresión maestras los dos mundos -el onírico de *Rusalka* y el "humano" del Príncipe del que se ha enamorado- con una escritura de intensa profundidad romántica, deudora, por supuesto, de su admirado maestro Smetana y anunciadora del genio inminente de Janáček. Y lo hace, además, con sorprendente atrevimiento. Más dramático que musical. El hecho de convertir en muda a la protagonista que da nombre a la ópera durante casi todo el segundo acto resulta asombroso. Más si se considera que ella está prácticamente todo el tiempo en escena. Dvořák sale airoso de este reto inaudito, y otorga a la "leyenda" intenso peso dramático, realizado por una partitura que piensa en su sentido musical tanto como en el poderoso dramatismo de un libreto pleno de médula teatral.

La caracterización de los personajes es precisa y característica. Seres de carne y hueso que conviven con el universo fantasioso de *Rusalka*. Tierra y agua. Luz y sombra. Sol y luna. Frío y calor. Deseo y amor. Antagonismos. El sueño de ella de ser humana, de ser mujer y sentir como tal, y poder amar a su idealizado Príncipe de cuento de hadas, topará con las debilidades, contrasentidos y males de los humanos. Sufre la condición humana tanto como anhela el amor y sus quimeras. Ondina y "Princesa extranjera". La escena del segundo acto, cuando preparada ya para la boda soñada con el Príncipe, éste se lía con la libidinosa de la "Princesa extranjera", es de un realismo punzante; tanto como la espeluznante escena de los cazadores, que llegan después de haber masacrado a no se sabe cuántos ciervos, cervatillos, zorros... *Rusalka*, en su empeño de humanizarse, conoce y sufre los horrores y desvíos de una sociedad estrecha y egoísta, que rechaza y no perdona ni al débil ni al "diferente".

El trágico final de *Rusalka* y de *Rusalka*, previsible pero no por ello menos dramático, es de intensidad sobrecogedora. Ilusión, desengaño, redención... Una historia de amor del calado de *Tristan*

und Isolde, con la muerte o la eternidad como únicas salidas posibles. A diferencia de óperas precedentes (*El campesino astuto*, 1877; *El jacobino*, 1889; *El diablo y Catalina*, 1899), e impulsado por la sugestión del formidable libreto de Kvapil, en *Rusalka* Dvořák da un sustancial salto cualitativo para crear una ópera rotundamente novedosa que, sin renunciar a la pasión nacionalista que alienta sus tres actos, escapa a cualquier localismo o lugar común. La abstracción del libreto, centrado en un universo fantástico que lo es incluso en el segundo acto, cuando Rusalka huye de las profundidades acuáticas para intentar ser mujer y vivir como tal en el palacio del príncipe, acerca Rusalka al mundo etéreo, insinuado, de *Pelléas et Mélisande*, mientras que la escena inicial, con las ondinas y el "Espíritu de las aguas" (*Vodník*), parece reflejo del comienzo de *Das Rheingold*, con Alberich y las tres Hijas del Rin, que son tan ondinas como la protagonista de la penúltima ópera de Dvořák. De otra parte, la fracasada incursión de Rusalka en el mundo de los humanos resultará tan fallida como las de Tannhäuser o Lohengrin. Su intento de convertirse en ser humano, de sufrir, amar, disfrutar y ¡hasta de andar! como tal, le supondrá una condena igual de terrible que la del Holandés: la soledad eterna en un mundo que siente y le resulta hostil, pero que, paradójicamente, es su propio anhelo.

El influjo de Wagner queda también patente en la utilización de los motivos conductores (*Leitmotiv*), que otorgan particular *geografía* sonora a la partitura. Motivos recurrentes vinculados más a situaciones, paisajes y acontecimientos que a los personajes propiamente dichos. La cromática paleta orquestal de Dvořák se alía así de modo calibrado con el mundo cristalino y fantasioso de una ópera cargada de fantasía dramática y sutilezas orquestales. Y siempre, como en *Aida* de Verdi, o *Il mondo della luna* de Haydn, la luna. También la que canta Nanetta en el último acto de *Falstaff*, o la luna llena a la que se refiere Tosca en su primera intervención, o la luna que ilumina la primera escena de *Norma*. La luna es incluso protagonista titular de la ópera en un acto (*Der Mond*) que Carl Orff compuso en 1938 a partir del cuento homónimo de los hermanos Grimm.

Pero, de hecho, de todos los cantos y referencias a la luna que existen en el cosmos operístico, ninguno es tan directo, emotivo y hermoso como la "Canción a la luna" que entona Rusalka durante el primer acto. Desde el primer momento, cuando esta suerte de plegaria se escuchó en el estreno en la voz de la soprano checa Ruzena Maturovò, ya se convirtió en una de las arias más conmovedoras del repertorio operístico, y muy pronto en una de las más conocidas y apreciadas. De hecho, Rusalka consiguió expandirse en los teatros occidentales en gran medida por la enorme popularidad de este aria en forma de "claro de luna", en la que la protagonista implora a la luna que se detenga y le diga dónde está "mi enamorado". "Dile, luna plateada, que se acuerde de mí en sus sueños". El lirismo, efusión y candor embriaga estos cortos minutos, cuya interpretación requiere una voz de soprano lírica con tintes *spinto*. No hay gran soprano en el planeta que haya podido evitar la atracción de esta breve pero inmensa joya. La inolvidable Pilar Lorengar la cantó y grabó de modo excelso.

Pero la "Canción a la luna" es la punta del iceberg de una "leyenda lírica" toda ella intensa y conmovedora, que de principio a fin indaga en el eterno misterio del deseo y los sueños, de los afectos y su expresión. Rusalka, la fría ondina de cálidos sentimientos, fracasa en su intento de ser mujer. Tanto como el Príncipe en entender la intensidad del amor y la renuncia que ella hace por él. Incomprensión y desencuentro, mudez y noches en blanco. Amor y desamor. Tiempo de silencio. La eterna canción. Ópera maestra.

**CORNELIUS
MEISTER**DIRECCIÓ MUSICAL
DIRECCIÓN MUSICAL

Cornelius Meister és director musical de la Staatsoper i la Staatsorchester de Stuttgart des de 2018. Ha sigut distingit amb els premis Gramophone Classical Music Award 2022, OPUS Klassik, International Classical Music Award o el Diapason d'or. El 2022 va dirigir una nova producció de *l'Anell* al Festival de Bayreuth. En els últims vint anys ha dirigit obres de Wagner als principals teatres, entre els quals les òperes de Viena, Munic i Dresden. En la cinquena temporada com a director a Stuttgart, Cornelius Meister aborda una nova producció de *l'Anell*. El seu repertori de concert inclou totes les simfonies de Beethoven, Schumann, Brahms, Bruckner, Txaikovski, Mahler i Sibelius, així com obres de Zemlinsky, Martinů o Boulez, a més d'estrenes mundials. Ha dirigit les orquestres Concertgebouw, Nacional de França, París, BBC de Gal·les, BBC Philharmonic, Filharmònica de Montecarlo, Accademia Nazionale di Santa Cecilia, NDR d'Hamburg, Filarmònica della Scala, Tonhalle-Orchester de Zuric, Suisse Romande, Deutsches Symphonie-Orchester de Berlín i les simfòniques Ciutat de Birmingham, Nacional de Washington, Nacional Danesa, Radio Sueca i SWR de Stuttgart.

Cornelius Meister es director musical de la Staatsoper y la Staatsorchester de Stuttgart desde 2018. Ha sido distinguido con los premios Gramophone Classical Music Award 2022, OPUS Klassik, International Classical Music Award o el Diapason d'or. En 2022 dirigió una nueva producción del *Anillo* en el Festival de Bayreuth. En los últimos veinte años ha dirigido obras de Wagner en los principales teatros, entre ellos las óperas de Viena, Múnich y Dresde. En su quinta temporada como director en Stuttgart, Cornelius Meister aborda una nueva producción del *Anillo*. Su repertorio de concierto incluye todas las sinfonías de Beethoven, Schumann, Brahms, Bruckner, Chaikovski, Mahler y Sibelius, así como obras de Zemlinsky, Martinů o Boulez, además de estrenos mundiales. Ha dirigido las orquestas Concertgebouw, Nacional de Francia, París, BBC de Gales, BBC Philharmonic, Filarmónica de Montecarlo, Accademia Nazionale di Santa Cecilia, NDR de Hamburgo, Filarmónica della Scala, Tonhalle-Orchester de Zúrich, Suisse Romande, Deutsches Symphonie-Orchester de Berlín y las sinfónicas Ciudad de Birmingham, Nacional de Washington, Nacional Danesa, Radio Sueca y SWR de Stuttgart.

**CHRISTOF
LOY**DIRECCIÓ D'ESCENA
DIRECCIÓN DE ESCENA

Christof Loy va nàixer a Essen an der Ruhr (Alemanya), on va estudiar direcció d'escena en la Folkwang-Hochschule. El 1990 va debutar amb un collage líric de creació pròpia sobre el tema de Faust: "gretchen. eine mädchentragedie", al qual van succeir nous projectes en teatres i festivals internacionals. El seu primer contacte amb els teatres espanyols es va iniciar amb *Ariadne auf Naxos* l'any 2006 a Madrid i *Die Entführung aus dem Serail* a Barcelona el 2010. Actualment cultiva una estreta relació amb el Teatro Real de Madrid, la Deutsche Oper de Berlín, el Theater Basel i el Festival de Salzburg, per al qual va realitzar el 2019 la creació coreogràfica a més de l'escènica de *Tannhäuser*, una faceta que continua explorant en altres obres com *Königskinder* a Amsterdam i *Orfeo ed Euridice* a Salzburg. El 2021 dirigeix el seu primer llargmetratge, *Springtime in Amsterdam*. Tenen especial rellevància en la seua carrera diverses produccions de sarsuela, un gènere que arrelat al seu cor i al qual vol donar el reconeixement internacional que mereix. Pròximament debutarà a la Scala (2024), Òpera de París (2025) i el Teatro de la Zarzuela (2026). Debuta al Palau de les Arts amb aquesta producció de *Rusalka*.

Christof Loy nació en Essen an der Ruhr (Alemania), donde estudió dirección de escena en la Folkwang-Hochschule. En 1990 debutó con un collage lírico de propia creación sobre el tema de Faust: "gretchen. eine mädchentragedie", al que sucedieron nuevos proyectos en teatros y festivales internacionales. Su primer contacto con los teatros españoles se inició con *Ariadne auf Naxos* en 2006 en Madrid y *Die Entführung aus dem Serail* en Barcelona en 2010. Actualmente cultiva una estrecha relación con el Teatro Real de Madrid, la Deutsche Oper de Berlín, el Theater Basel y el Festival de Salzburg, para el que realizó en 2019 la creación coreográfica además de la escénica de *Tannhäuser*, una faceta que sigue explorando en otras obras como *Königskinder* en Ámsterdam y *Orfeo ed Euridice* en Salzburg. En 2021 dirige su primer largometraje, *Springtime in Amsterdam*. Tienen especial relevancia en su carrera varias producciones de zarzuela, un género que ha arraigado en su corazón y al que quiere dar el reconocimiento internacional que merece. Próximamente debutará en la Scala (2024), Ópera de París (2025) y el Teatro de la Zarzuela (2026). Debuta en el Palau de les Arts con esta producción de *Rusalka*.

**OLESYA
GOLOVNEVA**

RUSALKA

© Kerstin Kühne

Olesya Golovneva ha sigut premiada com a millor cantant de l'any per les seues interpretacions d'*Anna Bolena* i *Luisa Miller* i nominada al premi Faust del teatre alemany per *Rusalka* a l'Òpera de Colònia, que ha esdevingut el seu paper emblemàtic (Madrid, Dresden, Colònia i Wiesbaden). En la temporada 2023-2024 del Staatstheater de Wiesbaden participa en una nova producció de *Turandot* i torna a la Deutsche Oper de Berlín amb una versió escenificada del *Requiem* de Verdi. Entre els seus compromisos més destacables de les últimes temporades es troben *Káťa Kabanová* a la Staatsoper d'Hamburg; *Les Huguenots* (Valentine) amb Juan Diego Flórez a la Deutsche Oper de Berlín; els papers principals de soprano en *Il trittico* al Staatstheater de Wiesbaden; *Otello* a Frankfurt i Wiesbaden; *Ievgueni Oneguín* a Hamburg, Helsinki i Colònia; *Luisa Miller* a l'Òpera de Malmö; *Simone* (Amelia) a l'Òpera de Marsella; *Don Carlo* a Frankfurt, així com *La bohème* (Mimi) a Malmö i Frankfurt.

Olesya Golovneva ha sido premiada como mejor cantante del año por sus interpretaciones de *Anna Bolena* y *Luisa Miller* y nominada al premio Faust del teatro alemán por *Rusalka* en la Ópera de Colonia, que se ha convertido en su papel emblemático (Madrid, Dresden, Colonia y Wiesbaden). En la temporada 2023-2024 del Staatstheater de Wiesbaden participa en una nueva producción de *Turandot* y regresa a la Deutsche Oper de Berlín con una versión escenificada del *Requiem* de Verdi. Entre sus compromisos más destacables de las últimas temporadas se encuentran *Káťa Kabanová* en la Staatsoper de Hamburgo; *Les Huguenots* (Valentine) con Juan Diego Flórez en la Deutsche Oper de Berlín; los papeles principales de soprano en *Il trittico* en el Staatstheater de Wiesbaden; *Otello* en Fráncfort y Wiesbaden; *Yevgueni Oneguín* en Hamburgo, Helsinki y Colonia; *Luisa Miller* en la Ópera de Malmö; *Simone* (Amelia) en la Ópera de Marsella; *Don Carlo* en Fráncfort, así como *La bohème* (Mimi) en Malmö y Fráncfort.

**ADAM
SMITH**EL PRÍNCEP
EL PRÍNCIPE

© Olivia Kahler

Aclamat com el "tenor del que parla tot el món de l'òpera" (*Marie Claire*) i una "revelació" (*Bachtrack*), Adam Smith posseeix una veu que "transmet convicció dramàtica i impacte heroic" (*Opera Now Magazine*). Entre els seus papers més recents destaquen Don José en *Carmen*, Rodolfo en *La bohème* i Cavaradossi en *Tosca*. Ha debutat al Festival de Glyndebourne, La Monnaie de Munt i l'Òpera de Bordeus. La temporada 2023-2024 d'Adam Smith comença amb el seu debut com a Turiddu en *Cavalleria rusticana* a la Lyric Opera de Kansas City, al qual segueix la seua presentació a l'Òpera de Washington amb *Roméo et Juliette* dirigit per Simon Godwin. Després del seu Príncep en la *Rusalka* de Les Arts, encarnarà Pinkerton en *Madama Butterfly* a l'Òpera de San Diego, un paper que repetirà a l'estiu en el seu debut al Festival d'Aix de Provença. A més, reprendrà un dels seus papers emblemàtics, Cavaradossi, a la Staatsoper d'Hamburg, amb la Filharmònica d'Oklahoma City en concert i a l'Òpera d' Austràlia.

Aclamado como el "tenor del que habla todo el mundo de la ópera" (*Marie Claire*) y una "revelación" (*Bachtrack*), Adam Smith posee una voz que "rebosa convicción dramática e impacto heroico" (*Opera Now Magazine*). Entre sus papeles más recientes destacan Don José en *Carmen*, Rodolfo en *La bohème* y Cavaradossi en *Tosca*. Ha debutado en el Festival de Glyndebourne, La Monnaie de Munt y la Ópera de Burdeos. La temporada 2023-2024 de Adam Smith comienza con su debut como Turiddu en *Cavalleria rusticana* en la Lyric Opera de Kansas City, al que sigue su presentación en la Ópera de Washington con *Roméo et Juliette* dirigido por Simon Godwin. Tras su Príncipe en la *Rusalka* de Les Arts, encarnará a Pinkerton en *Madama Butterfly* en la Ópera de San Diego, un papel que repetirá en verano en su debut en el Festival d'Aix-en-Provence. Además retomará uno de sus roles emblemáticos, Cavaradossi, en la Staatsoper de Hamburgo, con la Filarmónica de Oklahoma City en concierto y en la Ópera de Australia.

SINÉAD CAMPBELL-WALLACE

LA PRINCESA ESTRANGERA
LA PRINCESA EXTRANJERA

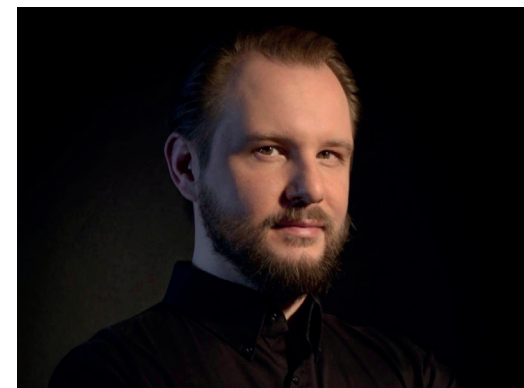
© Marshall Light Studio

Sinéad Campbell-Wallace, soprano dramàtica nominada als premis Olivier, és una de les intèrprets més apassionants de l'escena operística actual, cèlebre per la seua impressionant claredat vocal i la seua capacitat per a emocionar. Entre els seus compromisos més destacats de la temporada 2023-2024 es troben els seus debuts a l'Òpera de París (Elsa en *Lohengrin*), Òpera de Dijon (Leonore en *Fidelio*) i Palau de les Arts (Princesa estrangera en *Rusalka*), així com el seu retorn a l'Òpera Nacional d'Irlanda per a protagonitzar *Salome*. En concert, ha participat en *Götterdämmerung* amb la Filharmònica de Londres i Vladimir Jurowski i com a Brünnhilde en *Götterdämmerung* amb la Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya. Els seus plans futurs inclouen actuacions a les òperes de Washington, Gal·les i Ruan. Sinéad Campbell Wallace es va graduar al Conservatori de Dublín, al National Opera Studio i al Britten-Pears Young Artist Programme.

Sinéad Campbell-Wallace, soprano dramàtica nominada a los premios Olivier, es una de las intérpretes más apasionantes de la escena operística actual, cèlebre por su impresionante claridad vocal y su capacidad para emocionar. Entre sus compromisos más destacados de la temporada 2023-2024 se encuentran sus debuts en la Ópera de París (Elsa en *Lohengrin*), Ópera de Dijon (Leonore en *Fidelio*) y Palau de les Arts (Princesa extranjera en *Rusalka*), así como su regreso a la Ópera Nacional de Irlanda para protagonizar *Salome*. En concierto ha participado en *Götterdämmerung* con la Filarmónica de Londres y Vladimir Jurowski y como Brünnhilde en *Götterdämmerung* con la Sinfónica de Barcelona y Nacional de Cataluña. Sus planes futuros incluyen actuaciones en las óperas de Washington, Gales y Ruan. Sinéad Campbell Wallace se graduó en el Conservatorio de Dublín, en el National Opera Studio y en el Britten-Pears Young Artist Programme.

MAXIM KUZMIN-KARAVAEV

VODNÍK

© Alexander Korenkov

Natural de Moscou, el baix Maxim Kuzmin-Karavaev canta als principals teatres europeus. En la temporada 2023-2024 visita el Teatro Real de Madrid com a Stolnik a *Halka*, al Palau de les Arts i a l'Òpera d'Israel amb el paper de Vodnik en *Rusalka*, a més del Teatro Massimo de Palermo per a encarnar Marke en *Tristan und Isolde*. Futurs compromisos suposen el seu retorn a l'Òpera de Zuric i al Teatro de la Maestranza, entre d'altres. Actuacions destacades en temporades anteriors inclouen títols com *La bohème* (Colline) al Teatre Bolxoi, *Boris Godunov* (Pimen) a la Bayerische Staatsoper, *Il barbiere di Siviglia* (Basilio) a la Staatsoper d'Hamburg, *Rusalka* (Vodnik) al Teatro Real i a l'Òpera de Zuric, *Lucia di Lammermoor* (Raimondo) al Théâtre du Capitole de Toulouse i *Iphigenie en Aulide* (Calchas) a l'Òpera de Roma sota la direcció de Riccardo Muti.

Natural de Moscou, el bajo Maxim Kuzmin-Karavaev canta en los principales teatros europeos. En la temporada 2023-2024 visita el Teatro Real de Madrid como Stolnik en *Halka*, el Palau de les Arts y la Ópera de Israel con el rol de Vodnik en *Rusalka*, además del Teatro Massimo de Palermo para encarnar a Marke en *Tristan und Isolde*. Futuros compromisos suponen su regreso a la Ópera de Zúrich y al Teatro de la Maestranza, entre otros. Actuaciones destacadas en temporadas anteriores incluyen títulos como *La bohème* (Colline) en el Teatro Bolshói, *Boris Godunov* (Pimen) en la Bayerische Staatsoper, *Il barbiere di Siviglia* (Basilio) en la Staatsoper de Hamburgo, *Rusalka* (Vodnik) en el Teatro Real y en la Ópera de Zúrich, *Lucia di Lammermoor* (Raimondo) en el Théâtre du Capitole de Toulouse e *Iphigenie en Aulide* (Calchas) en la Ópera de Roma bajo la dirección de Riccardo Muti.

**ENKELEJDA
SHKOZA**

JEŽIBABA

Nascuda a Tirana (Albània), va debutar amb l'*Stabat Mater* de Pergolesi a Estrasburg. Es va graduar al Conservatori Verdi de Milà i va guanyar el Concurs Leyla Gencer d'Estambul. Ràpidament es va fer invitada habitual d'importants teatres i festivals: La Scala, Covent Garden, Metropolitan, Òpera de París, Staatsoper de Viena, Teatro Real de Madrid, Concertgebouw d'Amsterdam, Bayerische Staatsoper de Munic, Òpera de Roma, Liceu de Barcelona, Festival de Pésaro i Teatro San Carlo de Nàpoles. Ha estat dirigida per Maurizio Benini, Colin Davis, Riccardo Chailly, Bruno Campanella, Myung-Whun Chung, James Conlon, Daniele Gatti, Michele Mariotti, Daniel Oren, Antonio Pappano, Fabio Luisi, Evelino Pidò, Gianluigi Gelmetti, Fabio Biondi, Donato Renzetti, Marcello Viotti i Vladimir Jurowski. Entre les seues actuacions passades i futures destaquen *Il tritico* a Salzburg i a París, *Otello* a Ais de Provença, *Madama Butterfly* a Londres i *Un ballo in maschera* a Marsella.

Nacida en Tirana (Albania), debutó con el *Stabat Mater* de Pergolesi en Estrasburgo. Se graduó en el Conservatorio Verdi de Milán y va ganó el Concurso Leyla Gencer de Estambul. Rápidamente se convirtió en invitada habitual en importantes teatros y festivales: La Scala, Covent Garden, Metropolitan, Ópera de París, Staatsoper de Viena, Teatro Real de Madrid, Concertgebouw de Ámsterdam, Bayerische Staatsoper de Múnich, Ópera de Roma, Liceu de Barcelona, Festival de Pésaro y Teatro San Carlo de Nápoles. Ha sido dirigida por Maurizio Benini, Colin Davis, Riccardo Chailly, Bruno Campanella, Myung-Whun Chung, James Conlon, Daniele Gatti, Michele Mariotti, Daniel Oren, Antonio Pappano, Fabio Luisi, Evelino Pidò, Gianluigi Gelmetti, Fabio Biondi, Donato Renzetti, Marcello Viotti y Vladimir Jurowski. Entre sus actuaciones pasadas y futuras destacan *Il tritico* en Salzburgo y en París, *Otello* en Aix-en-Provence, *Madama Butterfly* en Londres y *Un ballo in maschera* en Marsella.

**DANIEL
GALLEGOS**EL CAÇADOR
EL CAZADOR

Baríton de Chihuahua (Mèxic), va començar els estudis musicals al conservatori de la seua ciutat i més tard va ser membre de la Societat Internacional de Valors a l'Art Mexicà a Ciutat de Mèxic amb la mestra Teresa Rodríguez. Va finalitzar la seua mestria com a becari a l'Academy of Vocal Arts de Philadelphia, i va continuar la seua preparació a l'Estudio de la Ópera de Bellas Artes. A més, ha participat en diversos programes per a joves, entre els quals el Bologna International Opera Academy. Ha cantat els papers solistes de les òperes *Le nozze di Figaro* (Conte), *La Favorite* (Alphonse XI), *Così fan tutte* (Guglielmo), *Pagliacci* (Silvio), *Die Zauberflöte* (Papageno), *L'elisir d'amore* (Belcore) i *La Cenerentola* (Dandini), entre d'altres. Com a membre del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts ha interpretat Don Quijote en *El retablo de maese Pedro*.

Barítono de Chihuahua (México), comenzó sus estudios musicales en el conservatorio de su ciudad y más tarde fue miembro de la Sociedad Internacional de Valores al Arte Mexicano en la Ciudad de México con la maestra Teresa Rodríguez. Finalizó su maestría como becario en la Academy of Vocal Arts de Philadelphia, continuando su preparación en el Estudio de la Ópera de Bellas Artes. Además, ha participado en diversos programas para jóvenes, entre ellos el Bologna International Opera Academy. Ha cantado los roles solistas de las óperas *Le nozze di Figaro* (Conte), *La Favorite* (Alphonse XI), *Così fan tutte* (Guglielmo), *Pagliacci* (Silvio), *Die Zauberflöte* (Papageno), *L'elisir d'amore* (Belcore) y *La Cenerentola* (Dandini), entre otros. Como miembro del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts ha interpretado a Don Quijote en *El retablo de maese Pedro*.

MANEL ESTEVEEL GUARDABOSCOS
EL GUARDABOSQUES

Nascut a Barcelona, va estudiar música al Conservatori Municipal i cant amb el seu pare, el baríton Vicenç Esteve. També ha rebut classes de Jaume Aragall, Joan Pons, Bonaldo Giagiotti, Eduardo Giménez, Carlos Chausson o Rolando Panerai. Ha sigut guardonat en els concursos Pedro Lavirgen i Manuel Ausensi. Va debutar el 1999 al Liceu amb el paper d'Uberto en *La serva padrona*. Desenrotlla una important activitat professional i participa en les temporades dels teatres i auditoris d'Espanya, com ara el Liceu, Real, Zarzuela, Maestranza, Campoamor, Palau de la Música Catalana, ABAO, Auditorio Nacional de Madrid, Palau de les Arts, Principal de Mallorca, Calderón de Valladolid, Arriaga de Bilbao, Quincena Musical o Festival Castell de Peralada, entre d'altres. La seua agenda de compromisos recents i futurs comprén títols com *Gianni Schicchi* a Salzburg, *Rusalka* i *La bohème* al Teatro Real, *La bohème* a Torí i Bilbao, a més de *Tosca* i *Turandot* al Liceu.

Nacido en Barcelona, estudió música en el Conservatorio Municipal y canto con su padre, el barítono Vicenç Esteve. También ha recibido clases de Jaume Aragall, Joan Pons, Bonaldo Giagiotti, Eduardo Giménez, Carlos Chausson o Rolando Panerai. Ha sido galardonado en los concursos Pedro Lavirgen y Manuel Ausensi. Debutó en 1999 en el Liceu con el rol de Uberto en *La serva padrona*. Desarrolla una importante actividad profesional participando en las temporadas de los teatros y auditorios de España, como el Liceu, Real, Zarzuela, Maestranza, Campoamor, Palau de la Música Catalana, ABAO, Auditorio Nacional de Madrid, Palau de les Arts, Principal de Mallorca, Calderón de Valladolid, Arriaga de Bilbao, Quincena Musical o Festival Castell de Peralada, entre otros. Su agenda de compromisos recientes y futuros comprende títulos como *Gianni Schicchi* en Salzburgo, *Rusalka* y *La bohème* en el Teatro Real, *La bohème* en Turín y Bilbao, además de *Tosca* y *Turandot* en el Liceu.

LAURA ORUETAMARMITÓ
EL PINCHE DE COCINA

La mezzosoprano madrilenya Laura Orueta va realitzar els seus estudis professionals de viola al Centro Integrado de San Lorenzo del Escorial. Després d'una intensa activitat coral va cursar el grau superior de cant a Madrid on va obtenir el premi de fi de carrera, a més de dos postgraus a la International Opera Academy de Gante i al Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts. Guanyadora als concursos Martín i Soler de Polinyà de Xúquer, Juventudes Musicales de Madrid i Cavalli Monteverdi Competition de Cremona, el seu repertori abasta des del medieval al contemporani. Com a membre del Centre de Perfeccionament ha participat en *Un avvertimento ai gelosi*, *Trouble in Tahiti*, *Jenúfa*, *Ernani* i *Maria Stuarda*.

La mezzosoprano madrileña Laura Orueta realizó sus estudios profesionales de viola en el Centro Integrado de San Lorenzo del Escorial. Tras una intensa actividad coral cursó el grado superior de canto en Madrid obteniendo el premio de fin de carrera, además de dos posgrados en la International Opera Academy de Gante y en el Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts. Ganadora en los concursos Martín i Soler de Polinyà de Xúquer, Juventudes Musicales de Madrid y Cavalli Monteverdi Competition de Cremona, su repertorio abarca del medieval al contemporáneo. Como miembro del Centre de Perfeccionament ha participado en *Un avvertimento ai gelosi*, *Trouble in Tahiti*, *Jenúfa*, *Ernani* y *Maria Stuarda*.

**CRISTINA
TOLEDO**PRIMERA NIMFA
PRIMERA NINFA

Va nèixer a Madrid, on va cursar els estudis superiors de piano, pedagogia del piano i canto, i els va finalitzar amb les màximes qualificacions. La seua carrera de cant ha estat tutelada per Carlos Hacar, i ha ampliat la formació amb cantants com Carlos Álvarez, Mirella Freni, Mariella Devia, Ana Luisa Chova, Jaume Aragall i Ruth Falcon. Ha actuat en sales com el Auditorio Nacional, Teatro Real i Teatro de la Zarzuela en Madrid; Liceu i Palau de la Música a Barcelona o el Teatro de la Maestranza de Sevilla, i ha compartit escenari amb artistes de la talla de Plácido Domingo, Ainhoa Arteta, Carlos Álvarez, Fiorenza Cedolins, Dolora Zajick o Ewa Podles, entre d'altres. Va participar al Festival de Pésaro, dins de l'Accademia Rossiniana dirigida per Alberto Zedda el 2007 i 2008, on va interpretar els papers de Corinna, Condessa di Folleville i Delia en *Il viaggio a Reims*.

Nació en Madrid, donde cursó los estudios superiores de piano, pedagogía del piano y canto, finalizando los mismos con las máximas calificaciones. Su carrera de canto ha sido tutelada por Carlos Hacar, ampliando su formación con cantantes como Carlos Álvarez, Mirella Freni, Mariella Devia, Ana Luisa Chova, Jaume Aragall y Ruth Falcon. Ha actuado en salas como el Auditorio Nacional, Teatro Real y Teatro de la Zarzuela en Madrid; Liceu y Palau de la Música en Barcelona o el Teatro de la Maestranza de Sevilla, compartiendo escenario con artistas de la talla de Plácido Domingo, Ainhoa Arteta, Carlos Álvarez, Fiorenza Cedolins, Dolora Zajick o Ewa Podles, entre otros. Participó en el Festival de Pésaro, dentro de la Accademia Rossiniana dirigida por Alberto Zedda en 2007 y 2008, interpretando los roles de Corinna, Condessa di Folleville y Delia en *Il viaggio a Reims*.

**LAURA
FLEUR**SEGONA NIMFA
SEGUNDA NINFA

La mezzosoprano britànica Laura Fleur, Master of Performance amb distinció del Royal College of Music, va ser jove artista 2022-2023 al National Opera Studio de Londres i va completar la seua formació lírica a la Guildhall School of Music and Drama. La seua trajectòria operística inclou títols com *L'Orfeo* (Garsington Opera), *L'occasione fa il ladro* (British Youth Opera at Opera Holland Park), *Miss Fortune* de Judith Weir, *Cendrillon* de Viardot, *Die Zauberflöte* (Clonter Opera), *Alcina* (Grimeborn Festival) o *Il ritorno d'Ulisse* (Suffolk Villages Festival). En concert destaca el seu debut al Barbican Hall amb *Shéhérazade* de Ravel junt amb la Guildhall Symphony Orchestra, una gira de concerts amb *Così fan tutte* (Classical Opera i el Mozartist), així com la participació en *Pulcinella* de Stravinski (Guildhall Chamber Orchestra) i en cantates de Bach (London Händel Orchestra). Com a membre del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts ha interpretat Masha en *La dama de piques*.

La mezzosoprano britànica Laura Fleur, Master of Performance con distinción del Royal College of Music, fue joven artista 2022-2023 en el National Opera Studio de Londres y completó su formación lírica en la Guildhall School of Music and Drama. Su trayectoria operística incluye títulos como *L'Orfeo* (Garsington Opera), *L'occasione fa il ladro* (British Youth Opera at Opera Holland Park), *Miss Fortune* de Judith Weir, *Cendrillon* de Viardot, *Die Zauberflöte* (Clonter Opera), *Alcina* (Grimeborn Festival) o *Il ritorno d'Ulisse* (Suffolk Villages Festival). En concierto destaca su debut en el Barbican Hall con *Shéhérazade* de Ravel junto a la Guildhall Symphony Orchestra, una gira de conciertos con *Così fan tutte* (Classical Opera y el Mozartist), así como su participación en *Pulcinella* de Stravinski (Guildhall Chamber Orchestra) y en cantatas de Bach (London Händel Orchestra). Como miembro del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts ha interpretado a Masha en *La dama de piques*.

**ALYONA
ABRAMOVA**TERCERA NIMFA
TERCERA NINFA

La mezzosoprano Alyona Abramova va començar la seua carrera a la Bayerische Staatsoper de Munic, on va passar dues temporades perfeccionant la seua formació com a membre de l'Opernstudio. Durant aquest temps va mostrar la seua versatilitat artística en diverses produccions dirigides per destacades batutes: *Jenůfa* (Tomáš Hanus), *Elektra* (Simone Young), *Rusalka* (Andris Nelsons), *Suor Angelica* (Kirill Petrenko), *La traviata* (Asher Fisch) i *Lucia di Lammermoor* (Antonino Fogliani). La carrera professional d'Abramova va proliferar en la temporada 2018-2019, quan va tornar a la Bayerische Staatsoper en qualitat d'invitada per a papers com els de Mercédès en *Carmen*, Olga en l'aclamada posada en escena de Krzysztof Warlikowski de *Yevgueni Oneguï*, així com el seu elogiat debut al Festival de Glyndebourne com a Tercera Nimfa en *Rusalka*. Recentment ha interpretat Maddalena en *Rigoletto* a Opera North i Mercédès en *Carmen* a la Staatsoper unter den Linden de Berlín dirigida per Daniel Barenboim.

La mezzosoprano Alyona Abramova començó su carrera en la Bayerische Staatsoper de Múnich, donde pasó dos temporadas perfeccionando su formación como miembro del Opernstudio. Durante este tiempo mostró su versatilidad artística en diversas producciones dirigidas por renombradas batutas: *Jenůfa* (Tomáš Hanus), *Elektra* (Simone Young), *Rusalka* (Andris Nelsons), *Suor Angelica* (Kirill Petrenko), *La traviata* (Asher Fisch) y *Lucia di Lammermoor* (Antonino Fogliani). La carrera profesional de Abramova fructificó en la temporada 2018-2019, cuando regresó a la Bayerische Staatsoper en calidad de invitada para roles como los de Mercédès en *Carmen*, Olga en la aclamada puesta en escena de Krzysztof Warlikowski de *Yevgueni Oneguï*, así como su elogiado debut en el Festival de Glyndebourne como Tercera Ninfa en *Rusalka*. Recientemente ha interpretado a Maddalena en *Rigoletto* en Opera North y a Mercédès en *Carmen* en la Staatsoper unter den Linden de Berlín dirigida por Daniel Barenboim.

ORQUESTRA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

L'Orquestra de la Comunitat Valenciana (OCV) va ser fundada l'any 2006 per Lorin Maazel, el seu primer director musical. En poc de temps, la formació titular del Palau de les Arts s'ha llaurat un prestigi entre el públic i la crítica, i ha assolit un alt nivell artístic que la situa entre les millors orquestres d'Espanya i una de les més importants creades a Europa durant els últims anys. Aquest reconeixement s'ha forjat també gràcies a la presència de Zubin Mehta en les primeres temporades, sobretot amb el recordat *Anell wagnerià*, i a mestres de la talla de Riccardo Chailly, Valery Gergiev o Gianandrea Noseda. Des de setembre de 2021, l'estatunidenc James Gaffigan és el director musical de la formació. Elogiada per la qualitat dels seus músics i per ser un conjunt versàtil capaç d'interpretar amb admirable personalitat tant òpera com música líricosimfònica, l'OCV continua la seua trajectòria professional impulsada per primeres figures de la direcció orquestral, entre les quals hi ha Daniele Gatti, Fabio Luisi o Antonello Manacorda, i amplia el seu repertori operístic de la mà de reconegudes batutes internacionals especialitzades en diferents estils, com Marc Albrecht, Maurizio Benini, Riccardo Minasi i Marc Minkowski. A més, aïança la col·laboració amb els principals directors espanyols que més projecció tenen fora de les nostres fronteres, entre ells Gustavo Gimeno, Pablo Heras-Casado, Juanjo Mena i Josep Pons.

La Orquesta de la Comunitat Valenciana (OCV) fue fundada en 2006 por Lorin Maazel, su primer director musical. En poco tiempo, la formación titular del Palau de les Arts se ha labrado un prestigio entre el público y la crítica, y ha alcanzado un alto nivel artístico que la sitúa entre las mejores orquestas de España y una de las más importantes creadas en Europa en los últimos años. Este reconocimiento se ha forjado también gracias a la presencia de Zubin Mehta en las primeras temporadas, sobre todo con el recordado *Anillo wagneriano*, y a maestros de la talla de Riccardo Chailly, Valery Gergiev o Gianandrea Noseda. Desde septiembre de 2021, el estadounidense James Gaffigan es el director musical de la formación. Elogiada por la calidad de sus músicos y por ser un conjunto versátil capaz de interpretar con admirable personalidad tanto ópera como música lírico-sinfónica, la OCV prosigue su trayectoria profesional impulsada por primeras figuras de la dirección orquestral, entre ellas Daniele Gatti, Fabio Luisi, Mark Elder o Antonello Manacorda, y amplía su repertorio operístico de la mano de reconocidas batutas internacionales especializadas en diferentes estilos, como Marc Albrecht, Maurizio Benini, Riccardo Minasi y Marc Minkowski. Además, afianza la colaboración con los principales directores españoles que más proyección tienen fuera de nuestras fronteras, entre ellos Gustavo Gimeno, Pablo Heras-Casado, Juanjo Mena y Josep Pons.

COR DE LA GENERALITAT VALENCIANA

Està reconegut com un dels millors cors d'Espanya. El seu director titular és Francesc Perales. Fundat l'any 1987, des de 2006 es el cor titular del Palau de les Arts. Compagina òpera amb música simfonicocoral de totes les èpoques. Ha cantat sota la direcció de mestres com Claudio Abbado, Riccardo Chailly, Manuel Galduf, Valery Gergiev, Leopold Hager, Robert King, Lorin Maazel, Neville Marriner, Zubin Mehta, Marc Minkowski, Georges Prêtre i Helmuth Rilling.

A més de cantar assiduament en el Palau de la Música de València ha estat present en les temporades i festivals espanyols més importants. També ha actuat en la seu de la UNESCO a París, en l'Exposició Internacional de Lisboa i en la Catedral de Sant Patrici de Nova York, a més de recórrer els principals festivals europeus amb l'espectacle *Tramuntana Tremens*, del compositor Carles Santos. Des de la seua arribada al Palau de les Arts, el Cor ha intervingut en quasi totes les seues produccions, moltes d'elles gravades en DVD, principalment sota la batuta de Lorin Maazel, Zubin Mehta, Omer Meir Wellber i, més recentment, Roberto Abbado, Fabio Biondi i Ramón Tebar. El seu enregistrament per a Sony junt amb Plácido Domingo i l'Orquestra de la Comunitat Valenciana, *Domingo Verdi*, ha obtingut el Grammy Llatí al Millor Àlbum de Música Clàssica 2014.

Está reconocido como uno de los mejores coros de España. Su director titular es Francesc Perales. Fundado en 1987, desde 2006 es el coro titular del Palau de les Arts. Compagina ópera con música sinfónico-coral de todas las épocas. Ha sido dirigido por maestros como Claudio Abbado, Riccardo Chailly, Manuel Galduf, Valery Gergiev, Leopold Hager, Robert King, Lorin Maazel, Neville Marriner, Zubin Mehta, Marc Minkowski, Georges Prêtre y Helmuth Rilling.

Además de cantar asiduamente en el Palau de la Música de València ha estado presente en las temporadas y festivales españoles más importantes. También ha actuado en la sede de la UNESCO en París, en la Exposición Internacional de Lisboa y en la Catedral de San Patricio de Nueva York, además de recorrer los principales festivales europeos con el espectáculo *Tramuntana Tremens*, del compositor Carles Santos. Desde su llegada al Palau de les Arts, el Cor ha intervenido en casi todas sus producciones, muchas de ellas grabadas en DVD, principalmente bajo las batutas de Lorin Maazel, Zubin Mehta, Omer Meir Wellber y, más recientemente, Roberto Abbado, Fabio Biondi y Ramón Tebar. Su grabación para Sony junto a Plácido Domingo y la Orquesta de la Comunitat Valenciana, *Domingo Verdi*, ha obtenido el Grammy Latino al Mejor Álbum de Música Clásica 2014.

FRANCESC PERALES

DIRECTOR DEL COR
DIRECTOR DEL CORO

Nascut en Xàtiva, dirigeix el Cor de la Generalitat Valenciana des de 1988. Va estudiar direcció de cor i orquestra amb Eduardo Cifre, José Ferriz i Manuel Galduf (premi d'honor en les dues especialitats). Segon premi en el Concurs Manuel Palau. Ha dirigit l'Orquestra de València, el Cor Nacional d'Espanya, el Collegium Instrumentale i el Grup Instrumental de València. Va ser assistent de Helmuth Rilling i de Georges Prêtre.

Nacido en Xàtiva, dirige el Cor de la Generalitat Valenciana desde 1988. Estudió dirección de coro y orquesta con Eduardo Cifre, José Ferriz y Manuel Galduf (premio de honor en ambas especialidades). Segundo premio en el Concurso Manuel Palau. Ha dirigido la Orquesta de Valencia, Coro Nacional de España, Collegium Instrumentale y el Grup Instrumental de València. Fue asistente de Helmuth Rilling y Georges Prêtre.

ÒRGANS DE LES ARTS • ÓRGANOS DE LES ARTS

DIRECCIÓ

Director General
Jorge Culla Bayarri

Director Artístic
Jesús Iglesias Noriega

Director Musical
James Gaffigan

PATRONAT DE LA FUNDACIÓ PALAU DE LES ARTS REINA SOFÍA

PRESIDENT D'HONOR

Molt Honorable Sr. Carlos Mazón Guixot
President de la Generalitat Valenciana

PRESIDENT

Sr. Pablo Font de Mora Sainz

VICEPRESIDENT

Honorable Sr. Vicente José Barrera Simó
Vicepresident primer i Conseller de Cultura i Esport

SECRETÀRIA

Il·lustríssima Sra. Paula Añó Santiago
Secretària autonòmica de Cultura i Esport

VOCALS

Il·lustríssim Sr. Víctor Francos Díaz
Secretari general de Cultura i Esport del Ministeri de Cultura i Esport

Il·lustríssim Sr. Joan Francesc Marco Conchillo
Director general de l'INAEM del Ministeri de Cultura i Esport

Il·lustríssim Sr. Eusebio Monzó Martínez
Secretari autonòmic d'Hisenda i Economia

Il·lustríssima Sra. Cristina Moreno Borrás
Secretària autonòmica de Turisme

Sra. María Eugenia Vives Arlandis
Sotssecretària de la Vicepresidència primera i Conselleria de Cultura i Esport

Sr. Sergio Arlandis López
Director general de Cultura

Sr. Jesús Gual Sans
Director general de Fons Europeus i Sector Públic

Abel Guarinos Viñoles
Director general de l'Institut Valencià de Cultura

Sra. Marta Alonso Rodríguez
Membre del Consell Valencià de Cultura

Sra. Susana Lloret Segura

Sr. Rafael Juan Fernández

Sra. Mónica de Quesada Herrero

Sra. Felisa Alcántara Barbany

PATRO D'HONOR

Sr. Vicente Ruiz Baixauli

GRÀCIES PER FER-HO REALITAT GRACIAS POR HACERLO REALIDAD

ADMINISTRACIÓ
FUNDADORA

ADMINISTRACIÓ
COL-LABORADORA

PARTNER TECNOLÒGIC

PROTECTORS

COL-LABORADORS

AMB EL SUPORT DE

Mecenes del Centre de Perfeccionament

RNB, S.L.

Suport al projecte faristols digitals

Financiado por la Unión Europea-Next Generation EU. Proyecto financiado por el INAEM, Ministerio de Cultura y Deporte

lesarts.com / 961 975 900